Gemeente Enschede

Bijlagen Toelichting

Bestemmingsplan Schuttersveld

Status: Vastgesteld

enschede.nl

Schuttersveld

Inhoudsopgave

Bijlagen toelichting **3**

Bijlage 1 **Beschrijving muur Tubantiasingel** **4**

Bijlagen toelichting

Bijlage 1 Beschrijving muur Tubantiasingel

Tubantiasingel , ENSCHEDE		**PASPOORT KARAKTERISTIEK GEBOUW**
Bouwtype	: fabrieksmuur textielweverij	**BEELDBEPALEND**
Bouwjaar	: rond 1900 met latere uitbreidingen	
Architect	: onbekend	
Bouwstijl	: eclectisch	
Huidige functie	: muur bedrijventerrein	
Oorspronkelijke functie	: fabrieksmuur	Datum: 18-10-2021

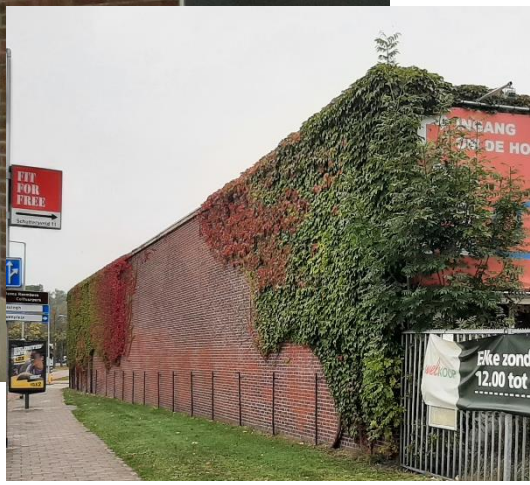

Deze beschrijving heeft betrekking op de voormalige fabrieksmuur van textielfabriek Schuttersveld aan de oostkant van de Tubantiasingel (afbeelding links). Komend vanaf de Volksparksingel bestaat deze uit een muur van circa 60 meter lengte. Daarna volgt er een muur van circa 250 meter.

In de tijd van 'Schuttersveld' waren deze muren met elkaar verbonden maar na de sluiting van deze fabriek en bij de aanleg van het huidige 'Meubelplein' zijn beide muurdelen en de achterliggende bedrijfsgebouwen van elkaar gescheiden door de aanleg van de straat 'Schuttersveld'.

Inleiding.

In 1834 liet jonkheer Charles Louis de Maere langs de Hengelosestraat een textielfabriekje met dertig weefgetouwen en een garenververij bouwen en later op hetzelfde terrein villa Schuttersveld (foto rechts). Bij de stadsbrand van 1862 bleven beide gespaard.

In 1859 werd de villa gekocht door Hendrik Jan van Heek die er samen met zijn broer Piet Egbert een textielfabriekje opzette onder andere in het koetshuis van de villa. In de daarop volgende jaren werden de bedrijfsmatige activiteiten onder de naam Gebroeders van Heek-Schuttersveld na een brand in de oude fabriek steeds verder uitgebouwd. Zo ontstond er op het terrein dat nu bekend staat als 'Meubelplein' een textielbedrijf dat in 1903 op de zevende plaats stond in de rangorde van de Fabrikanten Vereniging Enschede.

Het belangrijkste product was corduroy.

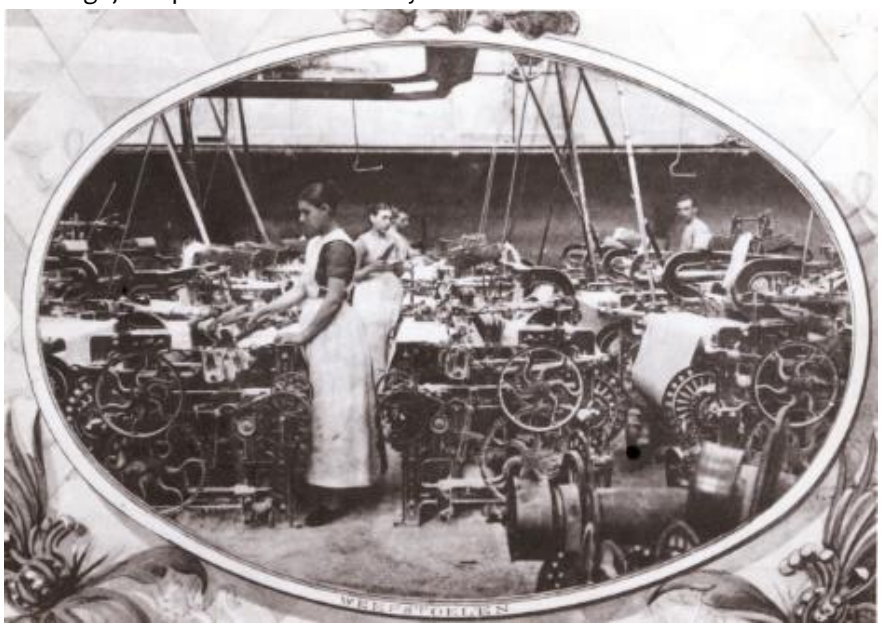

In de jaren rond 1930 was Schuttersveld met de andere textielfabrieken in Enschede het decor van grote stakingen tegen loonkortingen en slechte arbeidsomstandigheden.

In de Tweede Wereldoorlog werd de fabriek tot twee keer toe getroffen door bombardementen. Bij de fabrieksmuur aan de Tubantiasingel vielen daarbij veel dodelijke slachtoffers en was er een groot aantal gewonden. Ook de fabriek zelf en de muur raakten daarbij ernstig beschadigd.

In de jaren '60 ging het bergafwaarts met de textielindustrie door de hevige concurrentie uit het buitenland waardoor er binnenlands een grote overcapaciteit bij de textielfabrieken ontstond. Daardoor daalden de opbrengsten die uiteindelijk tot gevolg hadden dat de capaciteit moest worden ingekrompen. Daardoor nam de werkloosheid toe en uiteindelijk werd 1982 een faillissement voor Schuttersveld onafwendbaar waardoor er een einde kwam aan textielfabriek Van Heek-Schuttersveld.

Op het terrein werden in de periode daarna de meeste delen van de fabriek gesloopt voor de aanleg van het 'Meubelplein'.
De portiersloge op de hoek van de Hengelosestraat en Tubantiesingel werd kiosk en later is deze verplaatst naar de kop van de Heurne.

Delen van de fabrieksgebouwen (stalen sheddakconstructie en gietijzeren kolommen) bleven bewaard en bevinden zich in (delen van) de huidige bebouwing, in ieder geval binnen het groene kader in de foto op p. 1. De muur langs de Tubantiasingel vertoont aan de binnenzijde nog de sporen van de aansluitingen van de sheddaken op deze muur.

Objectbeschrijving.

De fabrieksmuur aan de Tubantiasingel is gebouwd om het aanzicht van de fabriek vanaf de kant van de singel te verfraaien en om het onrustige beeld van de sheddaken die kenmerkend zijn voor een weverij, aan het oog te onttrekken. Dergelijke muren stonden onder andere ook aan de Oliemolensingel ter hoogte van de Edo Bergsma brug. De muur van Schuttersveld en de muur van voormalige textielfabriek Jannink zijn als enige overgebleven van de vele muren van textielfabrieken die Enschede kende.

De huidige fabrieksmuur is opgebouwd in de verschillende fasen waarin de fabriek is uitgebreid. Deze fasen zijn onder andere herkenbaar aan verschillen in de metselornamentiek (consoles met gemetselde stijlen waartussen gestucte vak vullingen, geprofileerde lijsten, cirkels) verspringingen in de dakrand, verschillen in baksteensoorten en in het gebruikte metselverband (kruisverband vs. staand verband).

Daarnaast zijn er kleurverschillen in het metselwerk die verklaard kunnen worden uit het herstel van oorlogsschade.
Het meest zuidelijke deel van de muur (aan de zuidkant van de straat 'Schuttersveld') is het jongst en is het meest sober uitgevoerd.

Het noordelijk deel van de muur heeft een drietal groene houten toegangsdeuren die uit de bouwperiode stammen (foto rechts). Daarnaast zijn er later een aantal doorbraken gemaakt ten behoeve van lichttoetreding voor de achterliggende winkels. Deze zijn eenvoudig uitgevoerd en wit geschilderd. Zij verstoren het gesloten karakter van de oorspronkelijke muur.

Waardering.

De muur van de voormalige textielfabriek Schuttersveld is een typisch voorbeeld van een fraai uitgevoerde fabrieksmuur die diende om de achterliggende fabrieksgebouwen van een textielweverij aan het oog te onttrekken. In Enschede is hij de enige in zijn soort. En hoewel hij door een straat in twee delen is gesplitst, is hij door zijn lengte en geslotenheid stedenbouwkundig bepalend voor de gehele Tubantiasingel.
Door het aanbrengen van latere gevelopeningen is hij lelijk aangetast, maar hij vormt toch een belangrijke herinnering aan de Enschedese textielhistorie.
Het jongste (zuidelijke) deel van de muur is weliswaar soberder uitgevoerd maar hij draagt desondanks sterk bij aan het stedenbouwkundige beeld van een gesloten wand van fabrieksmuren. Daarom maakt hij nadrukkelijk deel uit van het geheel .

WAARDERINGSCRITERIA	SCORE
ARCHITECTONISCHE WAARDEN	
1.Herkenbaarheid van architectuur uit bepaalde bouwperiode	++
2.Gaafheid van de hoofdvorm, materiaal en detaillering	++
3.Bijzonder materiaalgebruik (bv gebrandschilderde ramen) en/of bijzondere gevelaccenten (bv balkon, portiek, dakkapel)	++
4.Samenhang van architectuur met erf, tuin, stoepen, hekken, poorten, etc.	+
STEDENBOUWKUNDIGE EN ENSEMBLEWAARDEN	
1.Belangrijke beeldbepalende ligging, zichtlocatie, bijzonder accent in een ensemble	+++
2.Belangrijk onderdeel van een stedenbouwkundige structuur of historische infrastructuur (lint, plein, park, water)	+++
3.Belang vanwege bijzondere aard bebouwing, bebouwing die relatie met omgeving versterkt (kerk, molen, boerderij)	+++
ARCHITECTUUR- EN BOUWHISTORISCHE WAARDEN	
1.Belang van het object in de (lokale) architectuur- en/of bouwgeschiedenis (bv atelierwoningen, hallenhuisboerderij)	+++
2.Belangrijk in het oeuvre van een architect of binnen een architectuurstroming	+
CULTUURHISTORISCHE WAARDEN EN GEBRUIKSHISTORIE	
1.Belang vanwege de historische functie in een bepaalde maatschappelijke, sociale en/of economische context	+++
2.Belang als herinnering aan een (historische) functie, gebeurtenis of prominente bewoner	+++
ZELDZAAMHEIDSWAARDE	
1.Bijzondere ouderdom, bouwtechniek, herinnering aan persoon, gebeurtenis, functie, ligging	+++
+++ HOGE WAARDE, ++ POSITIEVE WAARDE, + BASISWAARDE, 0 GEEN BIJZONDERE WAARDE	**BEELDBEPALEND**

Beeldbepalend: *een beeldbepalend object verhoogt door zijn architectonische, ruimtelijke en/of zijn cultuurhistorische waarde(n) het bijzondere karakter en de herkenbaarheid van zijn omgeving.*
Structuurbepalend: *een structuurbepalend object draagt bij aan de ritmiek en de ordening van de bebouwing in haar omgeving wat betreft vormgeving, stedenbouwkundige verschijningsvorm (bv twee-onder-één kap of rijtjeswoningen) volume en functie (bv wonen, bedrijf)*

KARAKTERISTIEKE ASPECTEN

- Rijk uitgevoerde fabrieksmuur waarin diverse fasen in de ontwikkeling herkenbaar zijn.
- bakstenen gevel met expressieve siermetselwerk.
- Aan de achterzijde bouwsporen van de oorspronkelijke sheddaken constructie
- oorspronkelijke gevelindeling en gevelopeningen met grotendeels nog uit de bouwtijd daterende invullingen.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Bestemmen
Cluster Omgeving & Recht
Gemeente Enschede

© Mei 2022, gemeente Enschede

enschede.nl